TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2010 m. gegužės 4 d. *

Byloje C-533/08

dėl *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandai) 2008 m. lapkričio 28 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2008 m. gruodžio 3 d., pagal EB 68 ir 234 straipsnius pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

TNT Express Nederland BV

prieš

AXA Versicherung AG,

* Proceso kalba: olandų.

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, R. Silva de Lapuerta ir C. Toader, teisėjai K. Schiemann, P. Kūris, E. Juhász, M. Ilešič (pranešėjas), J.-J. Kasel ir M. Safjan,

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. lapkričio 17 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *TNT Express Nederland BV*, atstovaujamos advokato J. H. J. Teunissen,

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels ir Y. de Vries,

— Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos M. Lumma ir J. Kemper,

— Europos Komisijos, atstovaujamos A.-M. Rouchaud-Joët ir R. Troosters,

susipažinęs su 2010 m. sausio 28 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 71 straipsnio išaiškinimu ir 1956 m. gegužės 19 d. Ženevoje pasirašytos tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencijos su pakeitimais, padarytais 1978 m. liepos 5 d. Ženevoje pasirašytu protokolu (toliau – CMR konvencija), 31 straipsnio išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp *TNT Express Nederland BV* (toliau – TNT) ir *AXA Versicherung AG* (toliau – AXA) dėl Vokietijos teismo sprendimų

vykdymo Nyderlanduose, kuriais TNT nurodoma sumokėti kompensaciją už krovinį, prarastą vykdant tarptautinį krovinių vežimą.

Teisinis pagrindas

Reglamentas Nr. 44/2001

3 Reglamento Nr. 44/2001 1 konstatuojamoje dalyje skelbiama:

„Bendrija yra nustačiusi sau tikslą prižiūrėti ir vystyti laisvės, saugumo ir teisingumo sritį, kurioje užtikrinamas laisvas asmenų judėjimas. Siekdama iš lėto sukurti tokią sritį, Bendrija tarp kitų dalykų turėtų priimti patikimam vidaus rinkos veikimui užtikrinti būtinas priemones, susijusias su teisminiu bendradarbiavimu civilinėse bylose."

4 Reglamento 6 konstatuojamoje dalyje skelbiama:

„Siekiant įgyvendinti laisvą civilinėse ir komercinėse bylose priimtų sprendimų judėjimą, reikia numatyti, kad jurisdikciją ir teismo sprendimų pripažinimą bei vykdymą

reguliuojančias taisykles reglamentuotų privalomas ir tiesiogiai taikomas Bendrijos teisinis dokumentas.“

5 Reglamento Nr. 44/2001 11, 12 ir 15 konstatuojamose dalyse nurodoma:

„(11) Jurisdikcijos taisyklės turi būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai priklauso nuo atsakovo gyvenamosios vietos, ir šiuo pagrindu jurisdikcija turi būti visada prieinama, išskyrus keletą aiškiai nustatytų situacijų <…>.

(12) Jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo gyvenamąją vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą.

<…>

(15) Siekiant harmoningai vykdyti teisingumą, reikia sumažinti vienu metu vykstančių teismo procesų galimybę ir užtikrinti, kad dviejose valstybėse narėse nebūtų priimami nesuderinami sprendimai <...>“

6 Šio reglamento 16 ir 17 konstatuojamose dalyse nurodoma:

„(16) Tarpusavio pasitikėjimas, vykdant teisingumą Bendrijoje, pateisina valstybėje narėje priimtų teismo sprendimų automatišką pripažinimą, nepradedant jokio proceso, išskyrus tuos atvejus, kai kyla ginčas.

(17) Vadovaujantis tuo pačiu tarpusavio pasitikėjimo principu, vienoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo vykdymo kitoje valstybėje narėje procesas turi būti veiksmingas ir greitas. <…>“

7 Šio reglamento 25 konstatuojamoje dalyje nurodoma:

„Valstybių narių prisiimtų tarptautinių įsipareigojimų gerbimas reiškia, kad šis reglamentas neturėtų daryti poveikio specialioms konvencijoms, kurių šalimis yra valstybės narės.“

8 Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodoma:

„1. Šis reglamentas taikomas civilinėse ir komercinėse bylose, neatsižvelgiant į teismo pobūdį. Jis ypač netaikomas mokesčių, muitinių arba administracinėms byloms.

2. Šis reglamentas netaikomas:

a) fizinių asmenų statusui arba teisnumui ir veiksnumui, nuosavybės teisėms, susijusioms su santuokiniais ryšiais, testamentais ir paveldėjimu;

b) bankrotui, nemokių bendrovių arba kitų juridinių asmenų likvidavimo procesams, teisminėms priemonėms, kompromisiniams susitarimams ir panašioms byloms;

c) socialiniam draudimui;

d) arbitražui."

9 Reglamento Nr. 44/2001 II skyriaus „Jurisdikcija" 9 skyriaus „*Lis pendens* – susiję ieškiniai" 27 straipsnyje nurodoma:

„1. Jeigu skirtingų valstybių narių teismuose iškeliamos bylos tuo pačiu ieškinio pagrindu ir tarp tų pačių šalių, bet kuris teismas, kitas nei teismas, kuriame buvo iškelta pirmoji byla, savo iniciatyva sustabdo bylos procesą, kol nustatoma pirmojo iškėlusio bylą teismo jurisdikcija.

2. Jeigu nustatoma teismo, kuriame buvo iškelta pirmoji byla, jurisdikcija, bet kuris teismas, kitas nei pirmiau nurodytas teismas, atsisako jurisdikcijos pastarojo naudai."

10 Reglamento Nr. 44/2001 III skyriaus „Teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas“ 1 skirsnio „Teismo sprendimų pripažinimas“ 34 straipsnyje nustatoma:

„Teismo sprendimas nėra pripažįstamas:

1) jei toks pripažinimas yra aiškiai prieštaraujantis valstybės narės, kurioje siekiama jį pripažinti, viešajai tvarkai;

<…>“

11 Reglamento 35 straipsnyje, esančiame tame pačiame skyriuje, nustatoma:

„1. Be to, sprendimas nėra pripažįstamas, jei jis prieštarauja II skyriaus 3, 4 ir 6 skirsniams, arba 72 straipsnyje numatytu atveju.

2. Nagrinėdamas pirmiau minėtoje dalyje numatytus jurisdikcijos pagrindus, prašomas teismas ar kompetentinga institucija yra įpareigoti kilmės valstybės narės teismo faktų aiškinimu.

3. Priklausomai nuo 1 dalies, kilmės valstybės narės teismo jurisdikcija gali nebūti peržiūrima. 34 straipsnio 1 punkte minimas viešosios tvarkos kriterijus negali būti taikomas taisyklėms dėl jurisdikcijos.“

12 Pagal to paties reglamento III skyriaus 36 straipsnį „užsienio teismo sprendimas negali būti peržiūrimas iš esmės“.

13 Reglamento Nr. 44/2001 III skyriaus 2 skirsnio „Teismo sprendimo vykdymas“ 38 straipsnio 1 dalyje nustatoma:

„Valstybėje narėje priimtas ir joje turintis būti vykdomas teismo sprendimas vykdomas kitoje valstybėje narėje, kai suinteresuotos šalies prašymu jis buvo paskelbtas vykdytinu toje kitoje valstybėje narėje.“

14 Pagal minėto reglamento 43 straipsnio 1 dalį „Bet kuri šalis gali apskųsti nutartį, susijusią su prašymu dėl teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu“.

15 To paties reglamento 45 straipsnyje nurodoma:

„1. Teismas, kuriam pateikiama 43 <...> straipsnyje nurodytas skundas, vykdymo reikalavimą atmeta arba patenkina tik esant vienai iš priežasčių, nustatytų 34 ir 35 straipsniuose. <…>

2. Užsienio teismo priimtas sprendimas iš esmės negali būti peržiūrimas jokiomis aplinkybėmis.“

16 Reglamento Nr. 44/2001 VII skyriaus „Santykiai su kitais dokumentais“ 71 straipsnyje nustatyta:

„1. Šis reglamentas nedaro poveikio jokioms konvencijoms, kuriose dalyvauja valstybės narės ir kurios konkrečiose [konkrečių sričių] bylose reglamentuoja jurisdikciją arba teismo sprendimų pripažinimą ir vykdymą.

2. Siekiant vienodai aiškinti šio straipsnio 1 dalį, ji turi būti taikoma taip:

a) pagal šį reglamentą valstybės narės, kuri dalyvauja konvencijoje dėl konkrečios [srities] bylos, teismui nedraudžiama prisiimti jurisdikcijos pagal minėtą konvenciją, netgi jei atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje, kuri toje konvencijoje nedalyvauja. Bet kuriuo atveju teismas, nagrinėjantis ieškininį pareiškimą, taiko šio reglamento 26 straipsnį;

b) konvencijoje dėl konkrečios [srities] bylos numatytą jurisdikciją valstybėje narėje vykdančio teismo priimti sprendimai kitose valstybėse narėse pripažįstami ir vykdomi pagal šį reglamentą.

Turi būti taikomos konvencijoje dėl konkrečios [srities] bylos, kurioje dalyvauja kilmės valstybė narė ir valstybė narė, į kurią kreipiamasi, nustatytos teismo sprendimų pripažinimo arba vykdymo sąlygos. Bet kuriuo atveju gali būti taikomos

šio reglamento nuostatos, kurios yra susijusios su teismo sprendimų pripažinimo arba vykdymo tvarka.“

CMR konvencija

17 CMR konvencijos 1 straipsnyje numatyta, kad ji taikoma: „kelių transporto priemonėmis vežamo krovinio už užmokestį sutarčiai, kai krovinio siuntėjas ir gavėjas yra skirtingų šalių teritorijose <...> nepriklausomai nuo <...> šalių gyvenamosios vietos ir tautybės“.

18 Dėl CMR konvencijos buvo deramasi Jungtinių Tautų Ekonominėje komisijoje Europai (UNECE). Prie CMR konvencijos prisijungė daugiau nei 50 šalių, įskaitant visas Europos Sąjungos valstybės nares.

19 CMR konvencijos 23 straipsnyje nustatoma:

„1. Kai, remiantis šios Konvencijos nuostatomis, vežėjas, praradus dalį arba visą krovinį, privalo atlyginti žalą, kompensacijos suma apskaičiuojama pagal krovinio vertę toje vietoje ir tuo laiku, kai jis buvo priimtas vežti.

<…>

3. Tačiau kompensacija negali būti didesnė kaip 8,33 atsiskaitymo vieneto už kiekvieną trūkstamą kilogramą bruto svorio.

4. Be to, turi būti kompensuojamas visas užmokestis už vežimą, muitų rinkliavas ir mokesčius bei kitos su krovinio vežimu susijusios išlaidos, jeigu prarastas visas krovinys, ir proporcingai nuostolio dydžiui, praradus dalį krovinio; kiti nuostoliai nekompensuojami.

<…>

7. Atsiskaitymo vienetas, nurodytas šioje Konvencijoje, yra specialių teisių vienetas, aprobuotas Tarptautinio valiutos fondo. Šio straipsnio 3 punkte nurodytas dydis perskaičiuojamas į tos valstybės, kurioje vyksta teismas, nacionalinę valiutą <…>

<…>“

20 CMR konvencijos 31 straipsnyje nustatoma:

„1. Visais ginčytinais klausimais, kilusiais dėl vežimo, patenkančio į šios konvencijos veikimo sritį, ieškovas, be teismų, esančių konvencijos šalyse-dalyvėse, gali kreiptis į teismus valstybės, kurios teritorijoje:

a) atsakovas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, firmos būstinę ar filialą arba agentūrą, kuriems tarpininkaujant buvo sudaryta vežimo sutartis; arba

b) yra krovinio priėmimo vežti vieta arba numatyta pristatymo vieta.

Į kitus teismus kreiptis negalima.

2. Jeigu dėl kurio nors ginčo, nurodyto šio straipsnio 1 punkte, ieškinys yra viename iš tame punkte nurodytų teismų arba kai toks teismas priėmė sprendimą ginčo klausimu, naujas ieškinys tuo pačiu klausimu tarp tų pačių pusių nepriimamas, išskyrus tuos atvejus, kai teismo, kuriam buvo pateiktas pirmasis ieškinys, sprendimas negali būti įvykdytas valstybėje, kurioje pateikiamas naujas ieškinys.

3. Kai ginčytino klausimo atveju, numatytu šio straipsnio 1 punkte, vienos iš Konvencijos šalių-dalyvių teismo sprendimas turi būti vykdomas joje, jis turi būti taip pat vykdomas ir visose kitose Konvencijos šalyse-dalyvėse, kai tik jose sutvarkomi nustatyti formalumai. Šie formalumai negali tapti dingstimi peržiūrėti bylą kitoje instancijoje.

4. Šio straipsnio 3 punkto nuostatos taikomos sprendimams, priimtiems dalyvaujant šalims, neakivaizdiniams sprendimams ir sutaikomiesiems sprendimams, tačiau netaikomos nei sprendimams, kurie turi tik laikiną galią, nei sprendimams, pagal kuriuos šalis, pralaimėjusi bylą, turi ne tik apmokėti išlaidas, susijusias su teismo procesu, bet ir kompensuoti atsakovui nuostolius, atsiradusius dėl visiško ar dalinio ieškinio nepatenkinimo.

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

21 2001 m. balandžio mėn. *Siemens Nederland N.V.* (toliau – *Siemens*) ir TNT sudarė krovinio gabenimo iš Zutermero (Nyderlandai) į Unteršleisheimą (Vokietija) keliais sutartį. Krovinio vertė ir masė buvo atitinkamai 103 540 DM (52 939 EUR) ir 12 kg.

22 Tačiau prekės nebuvo pristatytos į paskirties vietą.

23 2002 m. gegužės mėn. TNT kreipėsi į *Rechtbank Rotterdam* (Roterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai) su ieškiniu prieš AXA, kuri yra *Siemens* draudikė, prašydama pripažinti, kad TNT neatsako už jokią su krovinio praradimu susijusią žalą, išskyrus 11,50 EUR už kiekvieną krovinio kilogramą, t. y. iš viso 138 EUR, kaip tai numatyta CMR 23 straipsnyje, kuriuo nustatomos taisyklės, susijusios su kompensacijos suma, kurios gali būti reikalaujama. *Rechtbank te Rotterdam* atmetė šį ieškinį 2005 m. gegužės 4 d. sprendimu. TNT dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą *Gerechtshof te 's Gravenhage* (Nyderlandai).

24 2004 m. rugpjūčio 20 d. AXA kreipėsi į *Landgericht München* (Miuncheno apygardos teismas) su ieškiniu prieš TNT dėl žalos, kurią praradus tą patį krovinį patyrė *Siemens*, atlyginimo. Kadangi ginčas dėl to paties gabenimo tarp tų pačių šalių jau buvo nagrinėjamas Nyderlanduose, TNT nurodė, kad pagal CMR konvencijos 31 straipsnio 2 dalyje nustatytą *lis pendens* taisyklę *Landgericht München* negalėjo nagrinėti AXA ieškinio.

25 2006 m. balandžio 4 d. ir rugsėjo 7 d. sprendimais (toliau – *Landgericht München* sprendimai) *Landgericht München* atmetė TNT argumentus, pagrįstus CMR konvencijos 31 straipsnio 2 dalimi, ir nurodė jai atlyginti žalą.

26 2007 m. kovo 6 d. AXA, remdamasi Reglamentu Nr. 44/2001, paprašė *Rechtbank te Utrecht* (Nyderlandai) pripažinti vykdytinais *Landgericht München* sprendimus Nyderlanduose. 2007 m. kovo 28 d. nutartimi *Rechtbank te Utrecht* teisėjas, kuriam pavesta taikyti laikinąsias apsaugos priemones, patenkino šį prašymą. 2007 m. gegužės 4 d. TNT paprašė *Rechtbank te Utrecht* panaikinti šią nutartį ir atsisakyti vykdyti minėtus sprendimus arba bent atidėti prašymo dėl jų vykdymo nagrinėjimą, kol *Gerechtshof te's-Gravenhage* išnagrinės apeliacinį skundą dėl 2005 m. gegužės 4 d. *Rechtbank te Rotterdam* sprendimo.

27 TNT savo skundą *Rechtbank te Utrecht* motyvavo tuo, kad *Landgericht München* sprendimų pripažinimas akivaizdžiai prieštaravo Nyderlandų viešajai tvarkai. Ji pažymėjo, kad pagal CMR konvencijos 31 straipsnio 2 dalyje nustatytą *lis pendens* taisyklę, *Landgericht München* neturėjo jurisdikcijos nagrinėti AXA ieškinį.

28 Tačiau AXA manė, kad pagal Reglamento Nr. 44/2001 35 straipsnio 3 dalį Nyderlandų teismas negali peržiūrėti Vokietijos teismo jurisdikcijos, nes šio reglamento 34 straipsnio 1 dalyje nustatytas viešosios tvarkos kriterijus negali būti taikomas taisyklėms dėl jurisdikcijos.

29 *Rechtbank te Utrecht* atmetė TNT skundą 2007 m. liepos 18 d. nutartimi. Iki šios datos *Gerechtshof te 's-Gravenhage* dar nebuvo išnagrinėjęs TNT jam pateikto apeliacinio skundo.

30 *Rechtbank te Utrecht* nusprendė, kad TNT negali remtis Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 dalyje nustatytu teismo sprendimo pripažinimo kriterijumi ginčydama Vokietijos teismo jurisdikciją, nes jurisdikcijos taisyklių neapima šioje nuostatoje minima viešoji tvarka, kaip tai aiškiai nurodoma šio reglamento 35 straipsnio 3 dalyje.

31 TNT pateikė kasacinį skundą dėl 2007 m. liepos 18 d. *Rechtbank te Utrecht* nutarties. Jos manymu, šis teismas neatsižvelgė į tai, kad CMR konvencijos 31 straipsnis yra nuo Reglamento Nr. 44/2001 35 straipsnio 3 dalyje nustatyto draudimo peržiūrėti kilmės valstybės narės jurisdikciją leidžianti nukrypti nuostata jo 71 straipsnio 2 dalies b punkto antros pastraipos prasme.

32 Šiomis aplinkybėmis *Hoge Raad der Nederlanden* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnio 2 dalies b punkto antrą pastraipą reikia aiškinti taip, kad:

a) specialios konvencijos nuostatos turi viršenybę pripažinimą ir vykdymą reglamentuojančių Reglamento Nr. 44/2001 nuostatų atžvilgiu tik tuomet, jei specialios konvencijos nuostatomis reikalaujama išimtinio taikymo; ar

b) kartu taikant pripažinimą bei vykdymą reglamentuojančias specialios konvencijos ir Reglamento Nr. 44/2001 sąlygas visuomet turi būti taikomos specialios konvencijos sąlygos, o Reglamento Nr. 44/2001 sąlygos neturi būti taikomos, net jei specialioje konvencijoje nereikalaujama, kad ji būtų išimtinai taikoma kitų tarptautinių pripažinimą bei vykdymą reglamentuojančių nuostatų atžvilgiu?

2. Ar Teisingumo Teismas, pirmajame klausime aprašytu konkuruojančių normų atveju siekdamas užkirsti kelią skirtingiems sprendimams, turi kompetenciją pateikti – valstybių narių teismams privalomus – CMR konvencijos išaiškinimus, jeigu kalbama apie šios konvencijos 31 straipsnyje reglamentuojamą sritį?

3. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai ir į pirmojo klausimo a dalį taip pat reikėtų atsakyti teigiamai, ar CMR 31 straipsnio 3 ir 4 dalyse įtvirtintas pripažinimą ir vykdymą reglamentuojančias normas reikia aiškinti taip, kad jomis nereikalaujama išimtinio taikymo ir paliekama teisė taikyti kitas tarptautines vykdymą reglamentuojančias normas, kurios, kaip antai Reglamentas Nr. 44/2001, suteikia galimybę pripažinti ir vykdyti teismo sprendimus?

Tuo atveju, jei Teisingumo Teismas į pirmojo klausimo b dalį, taip pat į antrąjį klausimą atsakytų teigiamai, siekdamas papildomai įvertinti kasacinį skundą, *Hoge Raad* pateikia dar tris tokius klausimus <…>:

4. Ar pagal CMR 31 straipsnio 3 ir 4 dalis valstybės, kurioje pateiktas prašymas pripažinti ir vykdyti teismo sprendimą, teismas gali tikrinti, ar kilmės valstybės teismas turėjo tarptautinę jurisdikciją išspręsti ginčą?

5. Ar Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad kartu taikant CMR konvencijoje ir Reglamente Nr. 44/2001 įtvirtintas normas, reglamentuojančias galimybės pareikšti ieškinį dėl to paties ginčo nebuvimą, CMR konvencijos norma, reglamentuojanti galimybės pareikšti ieškinį dėl to paties ginčo nebuvimą, turi viršenybę analogiškos Reglamento Nr. 44/2001 normos atžvilgiu?

6. Ar nagrinėjamoje byloje Nyderlanduose prašomas pripažinimas ir Vokietijoje prašoma kompensacija susiję su „tuo pačiu klausimu“ CMR 31 straipsnio 2 dalies prasme?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

33 Visų pirma pažymėtina, kad ginčas tarp TNT ir AXA yra susijęs tiek su CMR konvencija, tiek su Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritimi.

34 Pirma, šis ginčas yra susijęs su tarptautinio krovinių vežimo keliais sutartimi, kurioje adresas Nyderlanduose nurodytas kaip krovinio priėmimo vieta, o adresas Vokietijoje – kaip krovinio pristatymo vieta. Taigi CMR konvencijos taikymo sąlygos, nustatytos šios konvencijos 1 straipsnyje, yra įvykdytos.

35 Antra, ginčai, susiję su krovinių vežimo keliais tarp valstybių narių, patenka į „civilinę ir komercinę sritį“ Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalies prasme. Be to, krovinių vežimas keliais nėra minimas tarp sričių, išsamiai išvardytų minėtame straipsnyje, kurioms šis reglamentas netaikomas.

36 Be to, reikia pažymėti: kadangi nuo šiol valstybių narių tarpusavio santykiuose 1968 m. Briuselio konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), iš dalies pakeistą konvencijomis, susijusiomis su naujų valstybių narių prisijungimu prie šios konvencijos (toliau – Briuselio konvencija), pakeičia Reglamentas Nr. 44/2001, Teisingumo Teismo pateiktas Briuselio konvencijos nuostatų išaiškinimas taikomas ir šio reglamento nuostatoms, kai šias nuostatas galima laikyti lygiavertėmis (2009 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Ilsinger*, C-180/06, Rink. p. I-3961, 41 punktas ir 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Zuid-Chemie*, C-189/08, Rink. p. I-6917, 18 punktas).

37 Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnis, kurį prašoma išaiškinti šioje byloje, pakeičia Briuselio konvencijos 57 straipsnį, kuriame dėl konvencijų dėl konkrečių sričių bylų (toliau – specialios konvencijos) nustatoma:

„1. Ši Konvencija neturi įtakos jokioms konvencijoms, kurių šalimis yra ar bus Susitariančiosios Valstybės ir kurios reglamentuoja [konkrečių sričių] bylų jurisdikciją arba teismo sprendimų pripažinimą ar vykdymą.

2. Kad šio straipsnio 1 dalis būtų vienodai aiškinama, ji taikoma taip:

a) ši Konvencija netrukdo Susitariančiosios Valstybės, esančios kurios nors konvencijos šalimi, teismui dėl tam tikros specifinės [konkrečios srities] bylos prisiimti jurisdikciją pagal tą konvenciją, net jeigu atsakovas nuolat gyvena Susitariančioje Valstybėje, nesančioje tos konvencijos šalimi. <…>;

b) Susitariančiosios Valstybės teismo, kuris naudojasi kurios nors konvencijos numatyta jurisdikcija [konkrečios srities] bylai, sprendimas pripažįstamas ir vykdomas kitoje Susitariančioje Valstybėje pagal šią Konvenciją.

Tais atvejais, kai kuri nors konvencija dėl [konkrečios srities] bylų, kurios šalimis yra ir valstybė, kurioje iškelta byla [kilmės valstybė], ir valstybė, į kurią kreipiamasi, nustato teismo sprendimų pripažinimo ar vykdymo sąlygas, taikomos būtent tos sąlygos. <...>

<…>“

38 Vartojant žodžius „ar bus“ Briuselio konvencijos 57 straipsnio 1 dalyje patikslinama, kad šioje konvencijoje taisyklės nedraudžia ateityje taikyti skirtingų taisyklių, dėl kurių susitarė Susitariančios Valstybės sudarydamos specialias konvencijas. Šie terminai nebuvo pakartoti Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnio 1 dalyje. Todėl jis nesuteikia valstybėms narėms galimybės, sudarant naujas specialias konvencijas arba pakeičiant jau galiojančias konvencijas, nustatyti taisykles, kurios būtų viršesnės už Reglamento Nr. 44/2001 taisykles. Šią išvadą patvirtina teismo praktika, pagal kurią nustatydamos

bendras taisykles valstybės narės neturi teisės sudaryti tarptautinių sutarčių, kurios darytų poveikį šioms taisyklėms (žr., be kita ko, 1971 m. kovo 31 d. Sprendimo *Komisija prieš Tarybą*, vadinamasis „AETR sprendimas“, 22/70, Rink. p. 263, 17–19 punktus ir 2002 m. lapkričio 5 d. Sprendimo *Komisija prieš Daniją*, vadinamasis „Atviro dangaus“ sprendimas, C-467/98, Rink. p. I-9519, 77 punktą).

39 Tačiau kalbant apie tokią nuostatą, kokia yra CMR konvencijos 31 straipsnis, kurios valstybės narės jau buvo įsipareigojusios laikytis įsigaliojant Reglamentui Nr. 44/2001, šio reglamento 71 straipsnis atspindi tokią pačią sistemą kaip ir Briuselio konvencijos 57 straipsnis, ir ji apibrėžiama beveik identiškais terminais. Todėl reikia atsižvelgti į Teisingumo Teismo jau pateiktą Briuselio konvencijos išaiškinimą.

40 Atsižvelgiant į šiuos preliminarius svarstymus ir pateiktų skirtingų klausimų sąsajas, pirmasis ir penktasis klausimai, susiję su Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnio aiškinimu, bus nagrinėjami kartu ir pirmiausia, o paskui bus nagrinėjami klausimai, susiję su CMR konvencijos išaiškinimu.

Dėl Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnio aiškinimo

41 Savo pirmuoju ir penktuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar tokioje byloje, kokia yra pagrindinė Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad specialioje konvencijoje nustatytas jurisdikcijos ir teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo taisykles, kaip antai CMR konvencijos 31 straipsnio 2 dalyje nustatyta *lis pendens* taisyklė ir jos 31 straipsnio 3 dalyje nustatyta vykdytinumo taisyklė, reikia taikyti.

42 Kaip tai nurodoma nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, šis klausimas kyla, nes, pirma, CMR konvencijoje ir Reglamente Nr. 44/2001 nustatyta *lis pendens* taisyklė, kuri, nors ir formuluojama panašiais terminais, gali turėti skirtingą reikšmę atsižvelgiant į tai, ar taikoma ši konvencija ir su ja susijusi nacionalinė teismo praktika, ar šis reglamentas ir su juo susijusi Teisingumo Teismo praktika, ir, antra, Nyderlandų teismui, kuriam AXA pateikė prašymą pripažinti *Landgericht München* sprendimus vykdytinais, būtina išsiaiškinti, ar jis gali peržiūrėti minėto teismo jurisdikciją nagrinėti jam AXA pateiktą ieškinį dėl kompensacijos išmokėjimo.

43 Šiuo klausimu TNT teigia, kad CMR konvencijos 31 straipsnio 3 dalis leidžia atlikti tokią peržiūrą, o AXA mano, kad *Landgericht München* kompetencijos peržiūrėjimą draudžia Reglamento Nr. 44/2001 35 straipsnio 3 dalis. Remdamasi šiais argumentais, AXA Nyderlandų teismams nurodo, kad teismo sprendimų pripažinimą arba vykdymą tarptautinio krovinių vežimo keliais srityje reglamentuoja Reglamentas Nr. 44/2001, o ne CMR konvencija.

44 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos formuluotę, bet ir į kontekstą bei teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (be kita ko, žr. 2000 m. gegužės 18 d. Sprendimo *KVS International*, C-301/98, Rink. p. I-3583, 21 punktą; 2008 m. spalio 16 d. Sprendimo *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände*, C-298/07, Rink. p. I-7841, 15 punktą ir 2009 m. gruodžio 23 d. Sprendimo *Detiček*, C-403/09 PPU, Rink. p. I-12193, 33 punktą). Siekiant atsakyti į pirmąjį ir penktąjį prejudicinius klausimus, reikia atsižvelgti tiek į Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnio tekstą, tiek į šio straipsnio konkretų tikslą, taip pat į šios nuostatos kontekstą bei šio reglamento tikslus.

45 Pagal Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnio tekstą, jei ginčas yra susijęs su specialios konvencijos taikymu, iš principo reikia taikyti joje nustatytas taisykles, o ne Reglamento Nr. 44/2001 taisykles.

46 Iš tiesų, kaip tai nurodo, be kita ko, Nyderlandų ir Čekijos vyriausybės, iš minėto reglamento 71 straipsnio 1 dalies sąlygų, pagal kurias šis reglamentas „nedaro poveikio“ specialioms konvencijoms, matyti, kad teisės aktų leidėjas numatė, esant konkuruojančioms normoms, taikyti šias konvencijas.

47 Šį aiškinimą patvirtina šio reglamento 71 straipsnio 2 dalis, kurioje nurodoma, kad kai speciali konvencija, kurioje dalyvauja kilmės valstybė narė ir valstybė narė, į kurią kreipiamasi, nustato teismo sprendimų pripažinimo arba vykdymo sąlygas, reikia taikyti šias sąlygas. Minėta 2 dalis aiškiai taikoma situacijoms, susiklosčiusioms tik Sąjungos viduje. Iš to matyti, kad, nepaisant Reglamento Nr. 44/2001 25 konstatuojamosios dalies, pagal kurią šis reglamentas nedaro poveikio specialioms konvencijoms valstybėms narėms prisiimant tarptautinius įsipareigojimus trečiųjų šalių atžvilgiu, išaiškinimo, minėto reglamento 71 straipsniu teisės aktų leidėjas taip pat siekė įpareigoti minėtas konvencijas taikyti Sąjungoje.

48 Aišku, kad Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsniu siekiama laikytis taisyklių, kurios buvo nustatytos atsižvelgiant į konkrečios srities bylų specifiką (dėl Briuselio konvencijos 57 straipsnio žr. 1994 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Tatry*, C-406/92, Rink. p. I-5439, 24 punktą ir 2004 m. spalio 28 d. Sprendimo *Nürnberger Allgemeine Versicherung*, C-148/03, Rink. p. I-10327, 14 punktą). Atsižvelgdamas į šį tikslą Teisingumo Teismas nusprendė, kad specialiose konvencijose nustatytomis taisyklėmis buvo siekiama užkirsti kelią taikyti Briuselio konvencijos nuostatas, susijusias su tuo pačiu klausimu (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Tatry* 25 punktą).

49 Nors iš pirma pateiktų svarstymų matyti, kad pagal Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnį bylose, kurioms taikomos specialios konvencijos, šios konvencijos taikomos, vis dėlto taikant tokias taisykles negalima pažeisti principų, kuriais Sąjungoje grindžiamas teismų bendradarbiavimas civilinėse ir komercinėse bylose, kaip antai tų, kurie nurodyti Reglamento Nr. 44/2001 6, 11, 12 ir 17 konstatuojamose dalyse: siekis įgyvendinti laisvą civilinėse ir komercinėse bylose priimtų sprendimų judėjimą, kompetentingų jurisdikcijų nuspėjamumo, teisinio saugumo bylos šalims, gero teisingumo administravimo, vienu metu vykstančių teismo procesų galimybės maksimalaus sumažinimo, taip pat tarpusavio pasitikėjimo teisingumu Sąjungoje principai.

50 Būtina laikytis kiekvieno principo siekiant užtikrinti tinkamą vidaus rinkos, kuri, kaip tai matyti iš Reglamento Nr. 44/2001 1 konstatuojamosios dalies, yra šio reglamento pagrindas, veikimą.

51 Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnio turinys negali prieštarauti prieštarauti principams, kuriais grindžiami teisės aktai, kurių jis yra sudėtinė dalis. Todėl šio reglamento taikymo srityje, kaip antai tarptautinis krovinių vežimas keliais, specialios konvencijos, kokia yra CMR konvencija, nuostatos negali būti taikomos, jei dėl tokio taikymo sukeliamos mažiau palankios tinkamo vidaus rinkos veikimo įgyvendinimui pasekmės nei tos, kurias lemia minėto reglamento nuostatos.

52 Ši išvada atitinka nusistovėjusią teismo praktiką, pagal kurią valstybių narių su trečiomis valstybėmis sudarytos konvencijos santykiuose su kitomis valstybėmis narėmis negali būti taikomos pažeidžiant Sąjungos teisės tikslus (šiuo klausimu žr. 1988 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Deserbais*, 286/86, Rink. p. 4907, 18 punktą, 1995 m. balandžio 6 d. Sprendimo *RTE ir ITP prieš Komisiją*, C-241/91 P ir C-242/91 P, Rink. p. I-743, 84 punktą ir 2009 m. spalio 22 d. Sprendimo *Bogiatzi*, C-301/08, Rink. p. I-10185, 19 punktą).

53 Darytina išvada, kad jurisdikcijos taisyklės, įskaitant *lis pendens* taisykles, nustatytas Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnyje nurodytose specialiose konvencijose, gali būti taikomos Sąjungoje tik tiek, kiek jos suteikia, kaip tai numatyta minėto reglamento 11, 12 ir 15 konstatuojamosiose dalyse, didelį nuspėjamumo laipsnį, palengvina teisingumo administravimą ir leidžia maksimaliai sumažinti vienu metu vykstančių teismo procesų atsiradimo riziką.

54 Kalbant apie teismo sprendimų pripažinimą ir vykdymą, svarbūs yra Reglamento Nr. 44/2001 6, 16 ir 17 konstatuojamose dalyse nustatyti laisvo sprendimų judėjimo ir tarpusavio pasitikėjimo vykdant teisingumą principai (*favor executionis*) (žr., be kita

ko, 2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *ASML*, C-283/05, Rink. p. I-12041, 23 punktą; 2009 m. vasario 10 d. Sprendimo *Allianz ir Generali Assicurazioni Generali*, C-185/07, Rink. p. I-663, 24 punktą ir 2009 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Apostolides*, C-420/07, Rink. p. I-3571, 73 punktą). Teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo Sąjungoje taisykles, įtvirtintas Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnyje nurodytose specialiose konvencijose, galima taikyti tik tiek, kiek laikomasi minėtų principų.

55 Atsižvelgdamas į minėtą tarpusavio pasitikėjimo principą, Teisingumo Teismas nurodė, kad valstybės, į kurią kreipiamasi, teismas jokiu būdu nėra geresnėje pozicijoje nei kilmės valstybės teismas, kad priimtų sprendimą dėl pastarojo kompetencijos. Taigi Reglamentas Nr. 44/2001, išskyrus keletą išimčių, neleidžia vienos valstybės narės teismui peržiūrėti kitos valstybės narės teismo kompetencijos (minėto Sprendimo *Allianz ir Generali Assicurazioni Generali* 29 punktas ir minėta teismo praktika). Todėl CMR konvencijos 31 straipsnio 3 dalis gali būti taikoma Sąjungoje tik tuomet, jei tai leidžia pasiekti civilinėse ir komercinėse bylose priimtų sprendimų judėjimo, taip pat tarpusavio pasitikėjimo vykdant teisingumą Sąjungoje, tikslus ne mažiau palankiomis sąlygomis, kaip ir taikant Reglamentą Nr. 44/2001.

56 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį ir penktąjį klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad tokioje byloje, kokia yra pagrindinė, specialioje konvencijose nustatytos jurisdikcijos ir teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo taisyklės, kaip antai CMR konvencijos 31 straipsnio 2 dalyje nustatyta *lis pendens* taisyklė ir 31 straipsnio 3 dalyje nustatyta vykdymo reikalavimo taisyklė, yra taikomos, jeigu jos užtikrina didelį kompetentingų jurisdikcijų nuspėjamumo laipsnį, palengvina gero teisingumo administravimą ir leidžia maksimaliai sumažinti vienu metu vykstančių teismo procesų atsiradimo riziką ir jeigu jomis ne mažiau palankiomis sąlygomis nei tos, kurios nustatytos Reglamente Nr. 44/2001, užtikrinamas teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose laisvas judėjimas ir tarpusavio pasitikėjimas, vykdant teisingumą Sąjungoje (*favor executionis*).

Dėl CMR 31 straipsnio išaiškinimo

57 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Teisingumo Teismas yra kompetentingas aiškinti CMR konvencijos 31 straipsnį. Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, minėtas teismas savo trečiuoju, ketvirtuoju ir šeštuoju klausimais prašo konkrečiai išaiškinti šį straipsnį.

Dėl antrojo klausimo

58 Kadangi CMR konvencijoje nėra sąlygos, kuria Teisingumo Teismui būtų suteikiama kompetencija, jis gali pateikti prašomus CMR konvencijos 31 straipsnio išaiškinimus tik tuomet, jei toks jo kompetencijos įgyvendinimas yra susijęs su Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsniu.

59 Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad teisė pateikti išaiškinimus pagal prejudicinę procedūrą, kaip nustatyta šioje nuostatoje, yra susijusi tik su Sąjungos normomis (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 1997 m. liepos 17 d. Sprendimo *Giloy*, C-130/95, Rink. p. I-4291, 21 punktą; 2006 m. sausio 10 d. Sprendimo *Cassa di Risparmio di Firenze ir kt.*, C-222/04, Rink. p. I-289, 63 punktą ir 2006 m. birželio 1 d. Sprendimo *innoventif*, C-453/04, Rink. p. I-4929, 29 punktą).

60 Kalbant apie tarptautines sutartis, aišku, kad Sąjungos sudarytos tarptautinės sutartys sudaro sudėtinę Bendrijos teisės sistemos dalį, todėl Teisingumo Teismas turi kompetenciją priimti prejudicinį sprendimą (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 1974 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Haegeman*, 181/73, Rink. p. 449, 3–6 punktus; 1987 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Demirel*, 12/86, Rink. p. 3719, 7 punktą ir 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos*, C-431/05, Rink. p. I-7001, 31 punktą).

61 Tačiau Teisingumo Teismas iš principo nėra kompetentingas pagal prejudicinę procedūrą aiškinti valstybių narių ir trečiųjų valstybių sudarytų tarptautinių sutarčių (šiuo klausimu žr. 1973 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Vandeweghe ir kt.*, 130/73, Rink. p. 1329, 2 punktą; 1998 m. lapkričio 12 d. Nutarties *Hartmann*, C-162/98, Rink. p. I-7083, 9 punktą ir minėto Sprendimo *Bogiatzi* 24 punktą).

62 Teisingumo Teismas turi jurisdikciją aiškinti tokią konvenciją tik tuomet ir tik tiek, kiek Sąjunga perėmė įgaliojimus, kuriuos jos nesudarytos tarptautinės konvencijos taikymo srityje anksčiau vykdė valstybės narės, ir todėl šios konvencijos nuostatos Sąjungai privalomos (žr., be kita ko, 1972 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *International Fruit Company ir kt.*, 21/72–24/72, Rink. p. 1219, 18 punktą, 2008 m. birželio 3 d. Sprendimo *Intertanko ir kt.*, C-308/06, Rink. p. I-4057, 48 punktą ir minėto sprendimo *Bogiatzi* 25 punktą). Tačiau šioje byloje negalima tvirtinti, kad CMR konvencijoje numatytos jurisdikcijos ir teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo taisyklės Sąjungai privalomos. Atvirkščiai, iš šiame sprendime pateikto Reglamento Nr. 44/2001 71 straipsnio aiškinimo matyti, kad šias CMR konvencijoje nustatytas taisykles Sąjungoje galima taikyti tik laikantis šio reglamento pagrindą sudarančių principų.

63 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Teisingumo Teismas nėra kompetentingas aiškinti CMR konvencijos 31 straipsnį.

Dėl trečiojo, ketvirtojo ir šeštojo klausimų

64 Atsižvelgus į antrojo prejudicinio klausimo atsakymą, į trečiąją klausimą atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

65 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 71 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad tokioje byloje, kokia yra pagrindinė, konvencijoje dėl konkrečios srities bylų nustatytos jurisdikcijos ir teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo taisyklės, kaip antai 1956 m. gegužės 19 d. Ženevoje pasirašytos Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencijos su pakeitimais, padarytais 1978 m. liepos 5 d. Ženevoje pasirašytu protokolu, 31 straipsnio 2 dalyje nustatyta *lis pendens* taisyklė ir jos 31 straipsnio 3 dalyje nustatyta vykdytinumo taisyklė, yra taikomos, jeigu joms būdingas didelis nuspėjamumas, jos palengvina gerą teisingumo administravimą ir leidžia maksimaliai sumažinti vienu metu vykstančių teismo procesų atsiradimo riziką ir jeigu jomis ne mažiau palankiomis sąlygomis nei tos, kurios nustatytos Reglamente Nr. 44/2001, užtikrinamas teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose laisvas judėjimas ir tarpusavio pasitikėjimas, vykdant teisingumą Sąjungoje (*favor executionis*).

2. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos aiškinti iš dalies pakeistos Konvencijos dėl susitarimo dėl tarptautinio krovinių vežimo keliais 31 straipsnį.

Parašai.